

ОВАКО СЕ ЖИВЕЛО

НОВИ ВЕК

Радина Вучетић

БЕОГРАД ИЗМЕЂУ ДВА РАТА (1918–1941)

Креативни центар

САДРЖАЈ

Модерна престоница	2
Широке улице, високе зграде	4
Београдски привредници	8
Станица Оријент експреса	10
Удобни станови	12
И лепота и здравље	14
Модерна жена	16
Нова мода, нов изглед	18
Београдска брза храна	20
У ритму плеса	22
Спортови у природи	24
Образовање и наука	26
Нови медији	27
Боја, облик, покрет и авангарда	28
Крај једне епохе	30
Индекс	32
Хронолошка таблица	

ОВАКО СЕ ЖИВЕЛО НОВИ ВЕК

Издаје

КРЕАТИВНИ ЦЕНТАР
Градиштанска 8, Београд
тел.: 011/ 38 20 483, 38 20 464, 24 40 659
www.kreativnicentar.rs
e-mail: info@kreativnicentar.rs

За издавача

мр Љиљана Маринковић, директор

Библиотека

ОВАКО СЕ ЖИВЕЛО
Нови век

БЕОГРАД ИЗМЕЂУ ДВА РАТА
(1918–1941)

Аутор

мр Радина Вучетић

Илустратор

Владимир Бурсаћ

Уредник едиције

др Весна Бикић

Сарадник истраживач

Милена Трутин

Графички дизајн

Данијела Парацки
Душан Павлић

Лектор

Драгана Раковић

Графичка припрема

D_sign, Београд

Штампа

Публикум, Београд

Тираж

2.000

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд
930.85(497.11)*1918/1941*(02.053.2.025.2)
316.728(497.11)*1918/1941*(02.053.2.025.2)

ВУЧЕТИЋ, Радина, 1972

Београд између два рата : (1918-1941) / Радина Вучетић ; [илустратор Владимир Бурсаћ]. – Београд : Креативни центар, 2010 (Београд : Публикум). – 32 стр. : илустр. ; 24 см. – (#Библиотека #Овако се живело. Нови век)

Тираж 2.000. – Хронолошка таблица: стр. [33]. – Регистар.

ISBN 978-86-7781-764-0

а) Свакодневни живот – Београд – 1918-1941
б) Београд – Културна историја – 1918-1941
COBISS.SR-ID 174598668

Бранко Крстић, рељеф са фасаде Аутомобилског јредсјавништва

ОВАКО СЕ ЖИВЕЛО

НОВИ ВЕК

Радина Вучетић

БЕОГРАД
ИЗМЕЂУ ДВА РАТА
(1918–1941)

Креативни центар

Модерна престоница

По завршетку
Првог светског

рата, у време новог европског полета, престоница новостворене Краљевине Југославије убрзано се модернизовала и прихватала европске моделе живота. У Београд, који је добио статус политичког, административног, културног и привредног центра државе, сливали су се становници из унутрашњости Србије, али и из целе Југославије. Оријентална варош нестајала је у вртлозима убрзаних модернизацијских процеса, а ницао је нови град. Улицама су се кретали луксузни аутомобили, а из ноћних барова допирали су звуци цеза.

Цейлин над Београдом

Међуратни Београд био је изложен миграционом буму. Само у првој поратној деценији број становника главног града повећао се на 111.739, а пред избијање Другог светског рата Београђана је било скоро три пута више – око 320.000.

Француска школа у Ранкеовој улици

Престоница је настојала да буде европска у сваком смислу. Отварају се француска и енглеска обданишта, а у књижарама се појављују француске и енглеске књиге. Оно чега није било у књижарама, могло се наручити поштом из Париза.

Џозефина Бејкер

Најпопуларнији европски уметници и светске звезде гостовали су у Београду – балерина Ана Павлова, пијаниста Артур Рубинштајн, индијски песник Рабиндранат Тагор, плесачица Џозефина Бејкер, холивудска звезда Долорес дел Рио... Тих година Београђани су у Народном позоришту слушали Моцартова дела у извођењу Берлинске опере и певаче Миланске скале и гледали *Хамлеџа* у извођењу енглеских позоришних труппа.

Долорес дел Рио

„Пушник који посети
Београд диви се не само
лепој његовој положају и
његовим сјоменицима већ
и невероватном развоју овог
града, чији је раст видљив
голим оком. Осећа се да је
стара шурска џаланка
ниским и широким кућа,
кривудаких улицица и
немогуће калдрме уступила
место модерном граду, у
којем је остало само нешто
рејских трагова не тако
давне прошлости.“

Град од бетона и челика,
престоница државе која
броји петнаест милиона
становника, развија се
уистину америчком
брзином.“

Милош Црњански

Већ у првој послератној
деценији престоница се
у потпуности променила.
Многе улице Београда
добиле су нов изглед
јер су уместо старих
кућа подигнуте
модерне палате, а на
дојучерашњим њивама
и лединама никли су
нови квартави.

Београд ноћу

Током 1923. завршен је Генерални
урбанистички план Београда. Тада
је први пут у његовој историји
изнета концепција о проширењу
града на леву обалу Саве и на
Велико ратно острво и Аду
Циганлију, која би постала
спортско-рекреативна зона. Већ
тад је место на којем је касније
настао Нови Београд сматрано
простором за град будућности.

Генерални урбанистички план
Београда из 1923. године

Идеја да се изгради насеље на месту на
којем се налази данашњи Нови Београд
нашла је на мноштво ошљора и неслањања.
Било је оних који су сматрали да ту
треба засадићи шуму, а не подићи
нов град, уз образложење да је немогуће
и скупо градићи на мочварном шерењу.

Широке улице, високе зграде

Центар града изгледао је европски. Томе је допринело подизање низа јавних зграда – факултета око Капетан Мишиног здања, Коларчевог народног универзитета, Српске академије наука и уметности, Универзитетске библиотеке, комплекса универзитетских клиника, Београдског сајма, Главне поште... Град се шири и у правцу Топчидера и Дедиња – на месту некадашњих винограда парцелише се земља и ничу елитна насеља с луксузним вилама.

◀ Зграда Српске академије наука и уметности

Од уског кривудавог сокака, пуног башти ограђених плотовима, Кнез Михаилова је у међуратном периоду постала трговачки центар града, ужурбана и уређена главна београдска улица пуна луксузних радњи.

Симбол модерног Београда постају и Теразије, преко којих јуре аутомобили и трамваји, пролазе људи у модерној одећи. Писац Бошко Токин забележио је: „Светлосне рекламе блеште. И још само кошава квари расположење. Свет се набио у кафане. Код *Москве* свира цез, а код *Такова* и *Шишка* мезетишу се српски специјалитети.“

Кнез Михаилова улица ▼

Шеталиште се пружало од почетка Кнез Михаилове до зграде Српске академије наука и уметности. Та граница важила је само за млађи свет, док су остали шетачи ишли до Калемегдана. После пет часова по подне, кад је почињала шетња корзоом, саобраћај у овој улици био је забрањен.

◀ Од уредника *Париској* Матена Београд добија низ *комплиментана*: „На *први поглед* имам *ушисак* као да *пролазим* великим *Париским* булеварима. С *обе стране* широке *макадемизирани* *шосеје*, *дижу се* у *далекој* *Персијетиви* *грандиозне* *зграде* са *пет-шест* *спрајтова*, *иде* *конкурише* *најчистији* *рококо* с *крајњим* *кубизмом*. *Приземље* је *заузето* *луксузним* *радњама*, *чији* *излози* *блистају* *усред* *драгоцене* *мрамора* и *никловане* *мешала*...“

Због појачаног саобраћаја неке улице се проширују, на пример Призренска, Бранкова, Васе Чарапића и Узун Миркова, а просецају се и нове – Влајковићева, Палмотићева, Мајке Јевросиме и Кнез Милетина (данашњи Булевар деспота Стефана). Тако настају нови стамбени квартави и шири се центар града.

◀ Уз Призренску улицу на *хошелу* Балкан *гозидана* је *сала* са *великим* *лучним* *прозорима*.

Зграда Универзитетске библиотеке ▶

◀ Зграда Министарства саобраћаја, с шорњем на којем је саи и са снажним рефлекторима

Највећи број јавних зграда грађен је у духу еkleктицизма (основа у класичној и ренесансној архитектури) или академизма (класицистички стил као основа). Примери су зграде Универзитетске библиотеке, Министарства финансија, Министарства саобраћаја и многи факултети.

Најскладнију архитектонску целину у овом периоду чинила је група зграда министарстава саграђених после Првог светског рата у делу око улица Кнеза Милоша и Немањине.

Паралелно с овим, јавио се покрет за савремену, *модерну* архитектуру, по угледу на стилове из средње Европе, највише Чешке и Немачке, и група пројектаната која је заступала модерни правац полако је преузела вођство у архитектонском свету Београда.

Као значајни објекти модерне архитектуре у Београду остали су очувани Дечја клиника у Тиршовој улици архитекте Милана Злоковића и нова Астрономска опсерваторија Јана Дубовија.

Једна од зграда Астрономске опсерваторије на Звездари ▶

Кафана Албанија 1921. године ▲

СТАРА И НОВА АЛБАНИЈА

уцерицама и света нових, проевропских људи завршио се крајем 1939. године рушењем старе зграде и подизањем нове, изграђене у модернистичком стилу. Ова прва модерна вишеспратница у тадашњем Београду уједно је била и највиша зграда на Балкану.

Симбол некадашњег, оријенталног Београда – кафана *Албанија*, подигнута средином XIX века, била је ниска, оронула зграда, испред које се налазио чувени сат, место састајања Београђана. Сукоб два света – света задимљених кафана у оријенталним

Нова зграда ђалаше Албанија изграђена је 1939. године ▶

Едиција **ОВАКО СЕ ЖИВЕЛО** говори о свакодневном животу људи од праисторије до данас на подручју средишњег Балкана, на којем се током времена уобличавала модерна Србија. Текстови врских стручњака, раскошне илустрације, благо музејских збирки и архива, као и резултати археолошких истраживања, откривају узбудљиву прошлост, пуну нових, непознатих детаља.

БЕОГРАД ИЗМЕЂУ ДВА РАТА (1918–1941)

Сазнајте како су живели Београђани између два светска рата!

И још нешто:

- ◆ како се град ширио ницањем нових насеља
- ◆ ко су били водећи српски индустријалци
- ◆ колико је појава кућних апарата утицала на живот Београђана
- ◆ како су се Београђанке улепшавале уз помоћ естетске хирургије
- ◆ који су славни светски уметници гостовали у Београду
- ◆ када је емитована прва радио емисија и када су Београђани сазнали шта је то телевизија.

